

Latvijas Vēstneša peelikums

N° 26.

27. JUNIJĀ

1923.

Eidoli.

Walta Witmena.

Es šatītu pareģi.
Pa dšihwes raibo bursmu wīnsch klišda,
Pa mahšlas, šnību, preeka un domu arenu —
Eidolus lašdamš.

Nem šawās dšeesmās, wīnsch teiza,
Newis raibo štundu un deenu mainu, ne postmus waj
dabas nem wīnās,
Oet nem wīsupirms, šā gaismu un šā eowada dšeesmu
wīsam —
Dšeesmu par eidoleem.

Muhscham tumichais šahkums,
Muhschīgā augme, muhschīgu greeschu rīnī,
Muhschīgās štāhtis un beidsot boja (droschī ween —
lai attal želtos,) —
Eidoli! eidoli!

Muhschīgā pahrwehrtība,
Weelas muhschīgā matna, druhpot un par jaunu ša-
weenojotees,
Muhschīgās darbīgās, deewīschās fabrikas,
Raschojot eidolus.

Buhs tu, waj es pats,
Waj wīhrs, waj šeewa, waj schīra — šinama waj ne-
šinama,
Wehs wīši, las štattamees par bagateem, weseleem,
štīpreem un štāikeem, —
Štam tīkai eidoli.

Wdšu īsnīhigo godību —
Wattis šawās eedwesmes tehlu, prahtneeks šawu ilgi
šemelo darbu,
Raseiwis, mozeklis, brunineeks šawu waronību, —
Pehz šawa eidola weibo lātrs.

Un īklatra žilwela dšihwe,
Gan štūmos īdībināta, ne domas, ne juhtas, ne da-
ribas nešlāišot,
Gan wīš īsnahkums — šeelā waj masā kopsumā nemis —
Rahda wīna eidoli.

Šensēnā dšīna —
Wī wezajeem torneem jaunus augštatus tornus želt,
Wēš štātnes un neaprimštōschā laikteta prašbam, —
Šensēnā dšīna — eidoli.

Un šraujā tagadne, —
Amerika šawā raschēnā darbā, darību drudschainā wirpā,
Wo agregata un šegregata kopsch šen un šoprojam —
Rada muhschlatku eidolus.

Un pagahinē šas pats:
Wīšas boja gahjuschās šemes, wīšas karatwalštis wīn-
pus juhtas,
Šenee eelarotaji, šenee šaragahjeeni, un juhtas brau-
zeeni šenee —
Nebeidsama eidolu wīrtne.

Šahahwes, oompums, īšštats,
Šalnu štāht, štībrumi, štātis, wīšū šoti,
Ras žehlyšees neštad un īsnīhš neštad, pehz īlgeem
muhschēem,
Wamēlot nešīnīhšōschus eidolus.

Sajuhšma, preeks un ašfrautība,
Raut ar tīkai tumšchī, šawā dšīnīšlēhptī jaukti,
Šawā šaulgreeschu teekšmē — radit un radit un radit —
Šemes warenafo eidolu.

Wīša telpa un laišs,
(Šchis šwaigsnes un breesnīgā šautu šajelšchānās,
Wīštōt un dīštōt un īšgatšot pehz īštāšas waj īlgāšas
gaitas,) —
Wīšs eidolu pilns.

Šchis mehmais naujums,
Šchee bešgala ošeani, šas ušjūhž upes,
Wīšs dalītās weenadības, patwatīgās un neštattamas
šā šū štati, —
Wīša teeschamība — eidoli.

Rā laizīgā pašauļe,
Tā bešgalais wījums waj ašpašauļes,
Šahkums un gals un nešīnīhīgās dšihwes muhschīgā
dšihwe, —
Eidoli, eidoli.

Pahr šawām lešzījam, mahžito profesor,
Pahr šaweem teleškopeem waj špektroskōpeem, štītīgo
pehtneek, un pahr wīšu malematīku,
Pahr ašrsta šīrurgiju un pahr aštronomiju, pahr štīnīza
štīniju

Walda buhtības buhtība — eidoli.

Pastahwīgais waj nepastahwīgais,
Ras muhscham bījis, muhscham tr un buhs,
Tagadneš meteem nebeidsamā nahkōtnē eesneedšotees, —
Eidoli, eidoli, eidoli.

Praweešcham un šardam,
Štu žitadu augštatu leezību wīneem buhs dot par šewi,
Buhs mahžit šaunšjam šaitam un štūdīnal Dēmes
kratījai —
Deewus un eidolus.

Un, manai dwehšeļi, šew,
Šīhšīnai, īššinās šahrai un paglatai weenweh,
Šawš teekšmaināis šalkums nu beidsot war apīmītees
štāhts,
Kopsch beedros šew eidoli!

Šawa nemīrštīgā meeša,
Ša meeša, šas šlehpšās šchāts meešās,
Šawās mahšlas formas weenīgais šaturs, šawš pa-
teejāts šs un šais, —
Šr attēhš, tr eidols.

Šawās pateesās dšeesmās — ne tu wīnās štān,
Ne ari dšeebī šautkam waj preešch šewis,
Wet žaur to — no wīša štīšdamš, wīšdāhtis un īšpla-
štīdamees
Šopi pilnweidīgs eidols *).

M. Egles tulkojums no angļu valodas.

* Eidols — originalā eidolon (ašņemts greeku
wahrdš). Pahrštulkojams buhtu weenīgi ar noštīnī
šchauraku: wahž, Trugbīd, Phantom — rehgs, tehš,
šreew. яаон — eļš, deewelšis, šang. Phantom.

Palātis kafejnīzā bijām ušluhgti no suhtna Sarina Iga uš wafarinam, kur muhs apšweiza wairaku fonu jaunatnes un zitu organizāciju preefšstahwji. Koris Puškā wadibā nodseebaja ari wairatas dšeefmas. Trefchdeenās rihtā, otru nakti negulejuschi, eebrauzām Wiipuri (Wiborgas) stazijā. Muhs ištustām dšeefmam fanehma Wiipuri wiħru koris, kufsch ar tħdaudš miħtām atminam weefojās diwas reišes Rīgā. Wiipureefschu fanemšchana bija negaiditi Ālta un firšniga. Galwenā atšintba šche naktas architektam Wartiowaarem, kufsch no mums neshchirās liħš pat Satmas ešereem. Jaatšihmē, la minetais W. Ioti iħpatneja personiba. Wispirms lā architektis, — peħz wiina plana ušzels daudš iħpatneju Wiipuri zeltā; — lā kolekzionārs fawahzis pahri par 460 fonu glesnu un mahšklas preefšchmetu, beš tam rakšneeks un dramatiķis, bet waloš briħšchos nodarbojas ar Āltumizās stahdu audšechanu. Weħl jaatšihmē, la eepašinamees ar tauteeti Dubinkā Igu, semlopi, kufsch fawu muħschu ispleħšis un isliħdis daudš mešhu un liħdumu, bijis daudšseem fonu šentopjeem par preefšchsiħmi. Muhs šadala pa wairakām weefnizām un apgahdā ar wišu wadžfigo. Pħst. 1 p. p. bija šweħtlu meelasts Ēšplanades weefnizā, kur no someem beš jau mineteem peedalijās laikrakstu redaktori, pilšehtas galwa u. t. t. Peħz meelasta ašbrauzām ar lugiti uš Wiipuri Ļinšchu partu Monrepo, kas šipri atgahdina muħšu Siguldu. Muħšu ekšuršija til plašcha un dašchada, la netrūħst wiinā pat daudš humoristiķi tragiktu notikumu. Tā p. p. ašbrauzot ar lugi no Monrepo, meħš nemanot bijām peemiršufchi redaktoru Blanšu. Bet wiinšch malbidamees pa mešhu atradis 7 meitenes no Beatrišes Wigner grupas, un tā wiši galū galā laimigi atradufchi zeku. Peewakarā ušfahpām 40 metrus augstajā iħšuguna torni Wiipuri kalnā, no kura atweħrās šlats pahre daudšseem liħtšcheem un ešereem, kuros apšchilbinofchi, neparasti wišeja šaule. Un kad no toraa šmailes warbuht pirmo reiši atšlaneja latwišklās dšeefmas, atbalsodamās lā uħdens lahšes pret širno granitu, bija neparasti un tomehr šķaisti. Beturšdeenās wakarā beidsot peenahža ilgi gaiditais jaunatnes faweenibas iħriħšojums-konzerts, pirmais, kuras wadžseja eewadit wairakus zitus. Šapešihmē, la jaunatnes faweeniba mineto iħriħšojumu domāja wairal lā latwoju jaunatnes, ne latwoju mahšklas representešchānās wakarū. Tā pa daļai bija domajušchi ari fomi, un tomehr šinams ne beš fawa mahšklas kriterija. Wiipuri ne wišai plašchā teatra jahle pulšt. 7 wakarā pirmo reiši parahdijās latwoju jaunatne tautiķlos šostimos un atšlaneja latwišklās dšeefmas. Apmeķlets bija deesgan labi, jo jaceweħro, la peħz fonu pašchu laikrakstu ašbraudijumeem, pa wafaru inteligences wairums išbrauz uš lauleem. Koris Puškā wadibā imponeja ar fawu bagato balšs materialu un temperamentu, ko ari pašchi fonu laikraksti atšihmeja. Šabi ištšlaneja

tantu dšeefmas, kuras jau paščas par fowi ar fawu melodiskumu un apbiroscho špeħlu špeħi ašbedšināt pat almeni. Tā labas bħa — Triħš jaunās mahšas, Ēš ušfahpu kalnā, Pušt weħšjini, Ļiħ upites es ištāgu (jaukt bħi!). Mašal nošlanojuma bija manams „Šaifmas pili“ un „Weħnešs štarus šihgo“, Daħršina kompozijā. Par weenu koncertu greħti špreest, jo jaceweħro ari, la koristi nebija wairatas naktis gulejuschi. Koris nodseebaja ari fonu tautas ħimnu un Suomen laulu. Jaatšihmē, la kora preefšchnešumu fonu publika ušachma ļoti juħšnigi. „Ļeti muħšu teatri dširbets til daudš applausu“ šala plašchakais Wiipuri laikraksti „Karjala“. Pēc tam jaceweħro, la fomi fawā rakšturā ir weħši un atšurigi. Dirigenta pašneebša roses. Walššinoschās bija Norišcha šmaljuħtigais wišoles preefšchnešums. Šā interefante anekdote jaatšihmē, la Noriščham jau agrā minetā architektā meitina tehwa ušbewumā pašneebša šarlamu roši un ari liħš ar to šluħpstu. Un peħz tam naw šinams, kas šahrtats bijis, waj N. waj rose. Bet tas tilai tā garam ešot. Tomehr ištustato peekrišchānu eeguwa majee Beatrišes Wigner „engelišchi“, lā lahšs šoms winus nošauza. Par wišu „Karjala“ ištēzās: „Ļoti tiħlams bija jauno latweefschu balets. Latwiija šchāi mahšklā šafneegufi augstu pašahpi. Wigner ir mahšlineeje un laba školotaja“. Tomehr jaatšihmē, la kritiķas fonu laikrakstos bija wairal wišpahreja rakštura, mā leetifchlas.

Konzerta data beidsās ar širniģeem apšweikumeem no fonu inteligences preefšchstahwjeem, peħz tam wiši koncerta aktiwee un pašwee dalibneeki dewās kopigā gahjeenā muħšu jaunatnes školneeku orķestra pawadibā uš Pāpulas kalna Ļpillas partu. Šelā weħl peeweenojās daudš weetejo eedšiwotaju, tā la nonahšot Ļinšchaju partā wišs šeelais laukums pilbħjās laudim. Pašchulail Šomija baltās naktis, gaišs šlts un patišķlams. Šcheit uš eštrades pulzeķis jaunatnes orķestršs dirigenta Šamiljona wadibā. Latwoju tautas popuri un maršchi šlaneja deesgan brašchi, tiķai nešinu, waj šehnu orķestrin nebija par agru ušantees til greħtu gabalu šā pirmā zehleena ainu no operas „Karmen“ u. t. t. Koris nodseebaja diwas tautas dšeefmas, kuras Ļušajos kalnu gaišos ištšlaneja šķaidri un špeħzigi. Mahšlošchā rihtā agrumā dewamees tahlat uš Šmatru, pēc tam lahda štazijā pa zelām muhs atkal apšweiza weetejais koris. Šmatras weefnizā, kura pazelas pahre pušojochām krahzem, goda meelasta notika fonu un latwoju firšniga apšweizinašchānās. Šmatra wišos laikos Šomijas briħwibas žihni-tajeem bijufi briħwibas šimbols, tagad teefchālā nosiħmē wiina šimboliķe šareku (Šareļijai peeder ari Šmatra) briħwibas žihnas pret komunisteem. Muħšu gahjeens briħbi uštawejās pēc lahda krituščho šareku šapa, tad apbriħnodami ilgaku un neašmirštamū laiku Šmatras wareni brašlošchās krahzes, meħš šehdamees atkal wilžeend un beidsot šafneedsām lugi, kas muħš wad nš

muhfu zefa mehrti — Mikeli pilfehthu. Muhfu ilgais pawadonis Warttiomaare beidsot schikhras no mums diki aigrabhtis. Gruhti eedomatees nelolamo fomu fapuhfma raudam, un tadeht tas lilas mums wifteen la fewifchli mihsch fomu tautas braudfibas pekradijumis latwojeem.

Saimas eferä, uf luga „Mitteli“.

II.

Saima — neffaitamu falinu eferä, kura frauje mefchaineef krafft nelad neiffuhd no zekineeta azim. Uf fchi efera, luga mafä tilpuma deht, dabujäm wefelu nakti nofautees ar beimeegu un drebinatees djeitrajä un welgnajä gaisä. Somijä pat faulainä laikä gaisä ir kautkas druhms un no fpeedofchs. Sposchata faule fcheit leetas la muhfu patrehfchla faule, tä ap pl. 6-seem. Doteef faulei nofuhdot, wafari eefahrtjas dandifrahfainos reetos, fluhft atkal gaischats, un pat apmahfuchä laikä ir til gaischs, la war atwifä lafit. Tahdas ir täs baltias naktis, kuras es tomehr nemainu pret maigo un tihlfmaino fwaigfchju mirdfumu muhfu juniä naktis. Ari pati daba til afa, druhma un peleti fmagneja. Warens ir fmatras uhdens kritums, bet flaituma melletajam apniktu ilgali fcheit dshwot. Paschulait Somijä mostas pawafars. Blauft eewas, pumpuri weras, zefa maläs fmarfcho agrinäs wijolites. Tä apm., la pee mums pehz Wafaras fwehtkeem.

Tuwojatees pa Saimas eferu Mikeli pilfehthai, mehš aiftrauzamees garam wairakeem lugeem, kuri dewäs ar mums weenä wirfeenä. Swehtku rihta agrumä beidsot muhfu lugis peestahja pee igresnotäs Mikeli pilfehthas peestahnes. Muhš fanehma studenti rihtotaji, eerahdidami mums mitelli patihlamäs telpäs. Pati pilfehthä igresnota fwehtkeem, atstahj gaischu eefpaidu. Pa galwenäm eelam garäs baltias kahrtis karajas mehtru girlandes, fahrfschu fmailks wiswifadu krahsu — walftu un Somijas nowadu farogi. Pilfehthina naw leela, bet koti glihta un baltia. Pehz brofajim dodamees uf djeefnu fwehtkeem. Swehtku laukums atrodas pilfehthas zentra fwa dratainä, pusmahfpligi rabitä grawä, tadeht flanam fcheit iidewiga refonanse. Lautums naw pahral leels, täpat ari efrade, tadeht ari djeedataju war faeet uf täs wairakais 700—800. Ffrahdas, la fcheit naw wispahrigi fomu djeefnu fwehtki, bet tilai Mikeli nowada fwehtki, kuras, finams, peedalas solifti un kori ari no ziteem apwideem.

Swehtku parafjä gaita fahthas pl. 11-os ar lora djeefnam. Aifewifchli uftahjas jauffi, wihrü un feeweefchu kori. Dirigentu pulkä redjams ari ridfineeleem wihtä atminä palikufchais Hannilainens. Stahfta, la ari Sibeliuſs eerades la weefis uf fwehtkeem. Na falihdfinam fomu kora djeefmas ar muhfu pag. gada fwehtku djeefnam, tad atfchmejama wispirnis ifmalzmatä tehniflä gatawida un weegla flaru grazija fomu djeefmäs. Beetais, nelolamais, flufais, tomehr rotajigi weeglais, täs ir fomu djeefnu gara pafihmes.

Someem, la fahds weetejais tos raffturoja, ir larfta firds wehfäs afints. Watwu djeefnu mahfpla peevelft ar fawu bagati kuhfajfcho temperamentu, fwaigumu un plafchumu, tas leetas tas jauns maifleet flegmatifkeem, wehfajeem fomeem. Tahds patä temperamenta truhfums redjams ari til nianfetajä orkefttra fpehle.

Pulkften 5 fahthas muhfu jaumatnes konzerts. Bija apmahzees, brihſcham lja leetus, tomehr apmeffletaju flaits, kuri flehpäs jem leetus fargeem, newareja buht mafats la 3000. Sahkumä orkefters Samiljona wadibä nofpehleja ihpatnejo latwuju tautas popuri, tad tas pawadija Freimana meitemu grupu, kuras dejojä tautiflas dejas. Winas, tapat la koristes, bija gehrbuſchäs tautifkos koftimos, kuri fpilgti atfchikhras no neweikli raibajeem fomu tautas tehrpeem. Winaäm dejojot ufnahza leetus gahje, bet dedfigäs tauteetes nemitejäs dejojot, tas fazehla leelu jauftribu un peekrifchaju flaitajos. Tapat juhfmigi fomi ufnahza lora preekfchnefumus. Jaatfihme, la muhfu lora flaits 40 zilweku koti neezigs, lai dotu to pilnflänibu, fo dod 800 un wairak zilweku leels koris. Tomehr bagatee un fwaigee hals materialii flakajä pehzleetus gaisä ifflaneja brafchi un weengabalaini. Masam korim, kufsch wehl naw aifneedis pilnibu, flehgtäs telpäs geuhfaki uftahtees; to nowehroju Wiborgä, tad war fadfirbet weetiam katras hals atfewifchlas nianfes un finams ari defektus. Bet brihwä gaisä rodas zits eefpaids. Na pafchi fomi ifteizäs, latwuju djeefmas guwufchäs leelafu peekrifchaju, la fomu. Tas tadeht, la latwji atnahza la weefi, atnejdami fawas djeefmas jaunibu un temperamentu, laut gan ne to nianfeto gatawo mahfklas pilnibu, tas fomeem. Pehz lora uftahjas Beatrifes Wigner mafino grupa. Gruhti, fahpigi bija flaittees ſchoreij uf wiaceem. jo laiks bija wehfs un mitrs, bet mafee dejojä pusfaiili atlahthas efrades preekfchä. Es nu gan pehz tahdas uftahſchänäs katrä finä puhtu faflimis. Saprotams, la wini eeguwa wisnedalitalo peekrifchaju, jo wini dejojä teefcham ar leelu mahfklas fmaltumu un graziju.

Wafarä nogahjam uf operas ifrahbi turpat jem klajäm debefim. Ffrahdija fomu komponifta Melartina operu — mifteriju „Alino“ weenä zehleenä, kufsch wilkäs diwas fundas. Opera pati, laut bagata melodifkeem materialeem, tomehr monotona, wairak faftahw no monologeem un dialogeem, la no ftraujäs dramatifkäs fpehles. Solifti bija no labakeem, — falihdfinot ar muhfejeem pahrfteids apbrihnojama tihrfkaniba un gatawiba.

Oträ fwehtku deenä, 17. juniä, rihta agrumä peedalijamees peeminehta atlahſchänäs fwehtkos Parafolmenä, 8 werstes aif Mikeli. Peemineklis zelts no peleka granita augstä kalnä, kuru apjofch upes lihtfchu lihtfchi. Scheit gadu fimteni atpakal 600 fomi fahfawufchi wairak kuhfſtofchu fweedru. Zeremonijä peedalijäs un niftru prefidentä kundje, augftateer walbibas un

aruijas pahrstahwi, swoodru suhtnis. No muhfu pufes runaja Skuju Fridis, apfolidams latwju aifarga beedribas wahrda atsuhtit ojolü wainagu us peeminas weetu.

Pilfti. 12 deenä fahläs fwehttu estradé Häidna oratorija „Gada laiki“, eewehrojama dirigenta Hetti Klemeti wadibä. Beedalijäs waitaki no labafeem fomu koreem un jolisteem. No pehdejeem atfihmejami tahdi flanu mahflineeki lä joprans Alma Kula un tenors Weino Peterfons, lürus wajabsetu fahdreis ataižinat us Migu. Zirahde willäs trihs stundas. Gespajds bija warens un dšifch, tomehr to monumentalö lofniſto iſjuhtu neſpehja dot, lo eeguhtam flehgtäs bairnijas telpäs. Wehl gribetu atfihmet fomu bſeeditaju balſs ihpaitibu — ſemo baſu ſomeem gandrihs nemas naw. Toteef loti daudš tenoru, luru mums truhfums. P. p. tas, lo fomi dehwé par baſu, drihfaki ir baritons.

Pilfti. 5 noitla atkal latwju konzerta atlahr-
topunäs, pehz lam ſeloja fomu preeſchnefumi. Jaatfihme, la us fwehtkeem bija eeradees ari muhfu komponiſts M., bet otra deenä muhfu suht-
neežibas ſekretars Chla lgs. Choreis jaulam lai-
ſam paſtahwot apmekletaju flaits bija diwas trihs retes leeläs lä pirmo deenu.

Wakara daſchi no mums bija eeluhgti pee
Miteli apgabala gubernatora weefibäs. Aristo-
kratijas runäs bija iſmanama ſimpatija wah-
zeetibai. Jaatfihme, la ſomi tä eeniſt wiſu
flawifto, la pat mahjedami treemu walodu, iſwä-
ras no ſarunas winä. Toteef ſarunas ar ſweſch-
jemneefceem leeto wahzu walodu.

Muhfu mitella ſehtiä pa tam jauneſchi bija
ſarihlojuſchi tautiſlas rotalas un dejas orkeſtra
pawadibä, las ſapulžimaja ari daudš fomu ſtu-
dentu un jauneſchu, luri dšihwi peedalijäs
rotaläs.

Tä nobeidjäs otra un pehdejä fwehttu deena
Miteli. Schodeen dodamees tahtat us Zweſkulu.

Miteli, 18. juijäs.

Dich. Hudſitis.

Realisms un romantisms, waj dšim- tenes mahfla un klaſiſizms?

II.

Muhfu neſeno ſozialo, individualo un pilſo-
niſto žihru un wehrtibu pahrwehrtſchanas dšihwe
teſcham ſneedš bagatigä mehra wiſus tos no-
wehrojummis, lür wiſgalejaläs juhtas un idejas
teef eemeſotas wiſkonkretaläs formäs, tä la pat
wiſobjektivälais realiſts tajä pat mirkli war ju-
ſtees ari par wiſdšitalo ideju iſteizeju, ja ween
titai us to wiſch ſewi atteezigi ſagatawojis.
Protams, la tee dšimtenes mahflineeki, luru ide-
jas paluſchjas pirndihglos, ſawa leelä laimeta
neifſmels. Bet to ſdars ſozialge un individualee

rewoluzionari un wehrtibu pahrwehrtetaji, iſſtee
ſawas tautas reneſanſes behrni; las demuſchees pa
Weidenbauma, Aſpaſijas, bet jo ſewiſchti pa
Kaina, Koruka, Gallija pehdam un luri paſchreis
ſajtahda muhfu moderno literaturu. Te es wa-
retu noſaukt deſmitus wahrduš, bet nenodarboſi-
mees ar pahräl ſihleem nogrupejumeem, peeteel,
ja wellam galwenäs magiſtrales.

Atfihmeſchu, titai to, la teem, lam dahrga ſawas
tautas dſejas iſweidoſchana teſcham lihds eepſeh-
jamai leelo flakiu pilnibai, allaſch japaleef ujma-
nigeem, la tihrajam jeltam nepeejaužas pahräl
daudš ligaturas. Ari Andreews Keedra ir leela
ſiila rakſtneels, bet iſturetš titai nedaudšos ſawos
labalos romanos, lä „Vihduma duhmös“, „Rad
mehneſs dilſi“, dramä „Seme“, ſtahtos „P. ers
Salna“ un „Karatawas“. Pahrejoš dabros
wiſch noſihkti Puraputiſkäs praſtibäs, lür wi-
nam palademees Andrejs Upits un pehdejä ſe-
lotaji un aiſtahwi. Mekahdä ſinä es nemaru
peekriſt jau atfihmetä Schwabes rakſtä „Domas
par mahflü“ iſteiktajam uſſlatam, la klaſiſtäs
mahflas jehdſeens nahlotne buhs ſtipri japapla-
ſchina, jo ſem mahflas etiletes droſchi warot eet
wiſs, las ween atteezigu teefſunju radits. Tä
nebuht nawa. Nä tautas neapſinigä eſteſtiſlä un
moraliflä nojauta wehrtėjufi un uſglabajufi
ſawas dainäs un paſaläs titai labato no labä,
lä no wezflaſkeem lihds muhfu deenam atnahluſchi
titai nedaudš wiſpilmigalee darbi, tä ari no
muhfu laimeta jo plaſchäs (newis wehl papla-
ſchinamäs) rakſtneežibas paleefamu wehrtibu ſewi
neſis titai tee loti retee darbi, luros autora
laiflä ſirds un ſmadſeru ſkaidriba buhs atradufi
atteezigi konzerteta ſiila ritmu. Tautas aſſina
allaſch ſpreedis — labal maš, bet totees labu, un
newis paplaſchinäs, bet eewobſchös iſhtäs, pa-
leelamäs mahflas jehdſeenu, lihds ar ſawas re-
neſanſes aſſinigu noſkaidroſchana. Katra aug-
ſtala kultura eet wertikali, newis horizontali.

Lihds ar to Keedras realäs waj idealäs radi-
ſchanas teorijai mehš pretim noſtahdam daudš
diferenzetalo un tajä pat mirkli apweenojoſcho
klaſiſtäs radiſchanas teoriju, tas ir, la radit war
titai pehz ſ a w a s ſejas un lihdsibäs. Ari tipi-
ſkälais realiſts Blaumanis ir radiſis pilnigi ihpat-
neju ſemneekpaſauli, lura nebuht neaſgahdima
ne Meikena, nedš Apſiſcha ſemneežibas. Deſ ah-
rejä materiala mahflineekš newar radit, bet to
wiſch pahrweido pilnigi pehz ſawas dabas. Ari
ſpehjai atlihtibai padotäs reneſanſes mahflinee-
ziſtä radiſchanas prozejä ir wairaläs ſtadijas, luras
raditaju nowed pee leelä gala mehrtä. Winas
waretu ſchahdejadi eedalit: no werdſiſkäs ildeeni-
bas lopeſchanas atratais teſlotajš eewet realäs
dšihwes ahrdiſchanas un noleegſchanas jek-
„wehtras un dšim“ ſtadijä. Pehz tam ſahpäs
wehrtibu pahrwehrtſchana un daſchadu ſiilu jaul-
ſchana ar ſlahpem pehz ſkaidribas, lura teef ſa-
ſneegta romantiſkä ſubjektiwifmä. Titai tas, las
pats ar ſewi galä tižis, ſpehjišs ſtahtees tahta
pee klaſiſti objektiväs ſawa laimeta attehoſchana

wiſa plaſchumä un dſitumä, kà Schellſpirs, Gete, waj Kalderons. Pa ſchahdu attihſtibas zetu no-nahl pee leeläs mahſſlas kairs ſihlais realisma iaimets, ja ween tautas dſihwöl ul to raduſchäs atteezigäs dſinas un ahrejee apſtahlli.

Schis leeläs mahſſlas laimets ir aiſſneegts ari muſſu literatürä un tee nodarbojas ar nee-leem, kās muſs grib atgreest pee Blaumana, Pluhdona, waj Upiſcha ſen jau pahrdſihwo-täm attihſtibas ſtadijam.

Galwenais muſſu uſdewums lai ir raditſawa aaimeta zeenigus un ſawu laimetu iſſmetoſchus darbus. Bet tã kã kairs raditajs ſpehjijs tilai til dſiti, plaſchi un ihpatneji ſawä laimeta ee-juſtees, zil pats tas dſiſch, plaſchs un ihpat-nejs, tad wiſa wehribä raliſneekam japeegreſch paſcham ſew — ſawai eelſchejai paſaulei: pee-dſihwojumeem, peeredſei un pahrdſihwojumeem, kuri ſneedj bagatigu un ſkaidru materialu tilai tad, ja mehs zaur dſiti kulturu ſawu garu eepreeſch ulgi eſam apſtrahdajufchi, lai ſawam mikroloſomam dotu ſpahrnus aplidot wiſu leelo loſomofu. Schahdi lidojeeni manami jau pee Ncedreas, bet ſewiſchti pee Naina, Porula un Fallija. Schajäs perſonibäs eedſitinatees ir ahz-fahrtigi intrefanti, kã literaturas wehſturneekam, tã kãtram modernam dſejneekam, jo inemot ne-baudjus, kã, peemeſtram, Dambergu, Wirſu, Sudrablalnu, Ehrmani, un, protams, ari tahdus pahrnahzejus no dſimtenes mahſſlineeku grupas, kã Strahls, Auſtrinſch, Zekabſons, Akiraters, Kruſſa un t. t., pahrejeem nebuht wehl nawa nojautas par teem plaſchajajem gara horizontem, ſahdos dſihwojuſchi jau ſchee muſſu leelmeiſteri. Muſſu literaturas wehſturneekem, ſkolam, pat augſtiſkolam wehl pilnigi ſweſchi ſcho leelä ſila literaturas zihnitaju wiſgalwenakee nopeni. Wiſur nodarbojas ar atſewiſchtu wimu darbu eſteſiſko analiſi, newis ar to, kã ſchäs perſoni-bäs iſlarojuſchäs un eelarojuſchäs nazjas garä brijwibas un leelaku apwahrſchmu labä. Brij-wiba pati par ſewi, protams, war iſwehſtees pilnigä garigä baſſahjibä un bejgarſchibä, ſewu inſtinktu kairinaſchänä un bulwaru literatürä, ar kurdäm darſchana weenigi adminiſtrazijai, teefam un polizijai, bet galwenais kãtras re-neſanſes uſdewums ir radit dſilakus un zeh-lakus, krahſchakus un aiſtrauſoſchakus dſih-wes paraugus, idealus un mahſſlas darbus.

Naw no ſwara produzet ari ſwaigu, dſihwu, dſejifſku laſamu weelu ſkizēs, waj leelakos ſtah-ſtos un romanos, bet gan eelarot jaunus gari-gus apwahrſchmus, dohot ſmadjenem jaunus problemis, ſirdim wehl nejuſtias iſjuſtas un konzenretä iſteifſne, ſormä aiſween pahrdſeidjo-ſchakus atradumus. Schajä ſinä daudj kã gri-bejis panahl ſewiſchti Vinards Latzens, ari Pawils Nojits, no wiſjamalajajem Weſels, bet wimu labä griba naw bijuſi lihdſſwarä ar wimu ſpehjam. Wej dſilakus eelſchekäs kulturäs un zehlakus ſkaidribas wini paſtahwigi pinuſchees pretrinäs un maldijufchees ſahnzelos. Daudj

wairal par pehbejeem panahlſchti Sudrablalns ar Ehrmani un, leelas, panahlk ari Richards Rudſits.

Bet azunirlli muſſu ſtati peegreſti wiſwairal Wirjas un Damberga darbiba, kuri aiſſneegufchi ſawas mahſſlas nobreedumu, kã Naina, Porula un Fallija darba galweene turpinataji un lai-meta zihnu zihnitaji. Wirjas frankſch atdſe-jo-jumi un tahdas poemas, kã „Herzogs Zekabs“, Damberga lugas un romanis ir paleekami jauni rekordi muſſu literatürä.

Slaisti, eephejamibu bagati talenti ir ari Karlim Sarinam, Adolſam Erſam, J. Eſeriam, Aſpaſija, Nainis, Akiraters, Auſtrinſch, Strahls, Zekabſons un t. t. joprojam iſkopj un noweldd ſawas raditäs un wehl radamäs ihpatnejas mahſſlas paſaules.

Tã tad mehs nebuht nemihnajamas ſaep realifmu un romantifmu, bet no dſimtenes mahſſlas dodamees broſchi eelſchä ſawas tautas leelajä reneſanſä un uſtahdam ſlaſſku darbu rekordus.

Wiktors Eglits.

Raliſtneezibas fritiſa.

Auſella Kopoti Raſti.

Birmais pilnigs Auſella raſtu iſdewams ar monog-rafiju par dſejneeka dſihmi un darbeem J. Bapina ſafopojumä un redakzija. A. Gulbja apgahdiba, Riga.

Auſella kopoto raſtu iſdewumu atlihai plaſcha J. Bapina monografija (181 l. p.). Pats autors ſawu mo-nografiju wehrtē toti augſtu: „peh manem pehjiu-meem wina (Auſella) biograjijai, wina piſches iſpat-nei nebuhs wats eephejams peeneſt ſahi lahdu jau-mu materialu...“ (4. l. p.). Tã ſcho monografiju no-wehrtējuſchi ari diwu eepaidigu awiſchu kritiſi — E. Wirſa „Brijwä Semē“ (Nr. 116.) un St. (gan laſam Bihgotnu Zekabs) „Jaunotäs Sinäs“ (Nr. 117.). E. Wirſa pahrezejinats, kã ſchi monografija „jaaiſchti par eewehrojantu darbu“, un kã „Auſella wahds turpmal buhs ſaweenots ar wina biograſa wahdu.“ Bihgotnu Zekabs apgalwo wehl wairal: „Ar leelu ruhpiu wiraſch (Bapinſch) krahj un ſameſtē materialus, tahdi ween teeſchi, waj neteeſchi waretu ſihmetaes uſ Auſella biograjiju“, un kã autoram „newar leegt pla-ſchu preeſchmeta paſihſchānu“.

Schahdu atkautſmu pamubinati, nemam laſti J. Bapina monografiju par Auſelli wiſroſchānālās aeri-bās. Bet jau 17. l. p. apſtahjamees pee ſawabas lee-tas. Te laſam: „1868. gada augſtā Krogseniš ees-tahjās D. Zimſes waditā Baltas ſkolotaju ſeminarā“. D. Zimſes? — nu, kã druktas kluhda: las tad gan neſin, kã Baltas ſkolotaju ſeminara waditaju kuzga Zahni Zimſe? — Laſam tahtat, bet nu kluhſt ſkaides, kã 17. l. p. naw wiſ bijuſi druktas kluhda: wiſgaur runa eet par D. Zimſi. An reiſē ar to kluhſt ari ja-protams, kã „iſſmetoſchās“ monografijas autors naw ſinajis pat Zimſes wahdu. Zahnam Zimſem bijis gan brahls Dahwis, bet tas netad un nekur ſkolotaju ſe-minaru naw wadijis.

Laſam tahtat. 18. l. p.: „Otto Ilmanis, biſlapa R. Ilmana deſis...“. Tu atal druktas kluhda? — Bet tahtat atal wiſur „Otto Ilmanis“. Bibliografija, 173. l. p., atrodam pat, kã ſchis Otto Ilmanis ſarakti-jis laikalſtā „Baltijše Monatſchrift“ weſelu raſtu. Nu kluhſt ſkaides wiks: minetais laikalſtis ſinams

